

prof. dr hab. Zbigniew Raubo

Katowice 20.06.2018

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego

w Katowicach

Katedra Fortepianu

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna w Poznaniu, pismo Dziekana Wydziału Instrumentalnego z dnia 8 lipca 2017, zlecenie podjęte na podstawie *Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn.zm.)*.

Dotyczy:

- Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Poznaniu z dnia 4 lipca 2016 roku o wszczęciu przewodu doktorskiego mgra Radosława Sobczaka
- Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Poznaniu z dnia 4 lipca 2016 roku o wyznaczeniu recenzentów w przewodzie mgra Radosława Sobczaka

W świetle *art. 6 ust. 1, 3 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65. poz. 595, z późn.zm.)* Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

PODSTAWOWE DANE O KANDYDACIE

Mgr Radosław Sobczak w roku 2006 ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną w Warszawie w klasie prof. Edwarda Wolanina. W roku 2000 otrzymał wyróżnienie na XIV Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Chopina w Warszawie będąc najlepszym polskim uczestnikiem tej edycji Konkursu, uzyskując ponadto szereg nagród pozaregulaminowych. Jest także laureatem II nagrody I Europejskiego Konkursu Pianistycznego „Halina Czerna-Stefańska in memoriam” w Poznaniu.

Pomimo młodego wieku jest pianistą posiadającym bardzo bogate doświadczenie na krajowych i zagranicznych estradach koncertowych. Należy w tym miejscu wspomnieć o jego udziale w tak prestiżowych festiwalach muzycznych jak Festiwal Pianistyki Polskiej w Słupsku, Festiwal Muzyki Polskiej w Győr (Węgry), Piano Festival w Kitzingen (Niemcy) czy „Settimane Musica li Bresciane-Genio e malinconia” we Włoszech. Występował wielokrotnie na estradach polskich filharmonii współpracując z wybitnymi dyrygentami. Na uwagę i podkreślenie zasługuje zasięg jego międzynarodowej działalności koncertowej, występował w Niemczech, Francji, Czechach, Włoszech, Rosji, Szwajcarii, Izraelu, Palestynie, Arabii Saudyjskiej, Australii, Korei Płd., Chinach, USA i Omanie.

Posiada już także doświadczenie pedagogiczne pracując na stanowisku asystenta na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie a także jako profesor w Keimyung-Chopin University w Daegu w Korei.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska magistra Radosława Sobczaka pt. „Przemiany stylu w polskiej sonacie fortepianowej w latach 1901-1918” składa się z zarejestrowanego na płycie CD dzieła

artystycznego składającego się z Sonaty fortepianowej es-moll op. 21 I.J. Paderewskiego oraz II Sonaty A-dur op. 21 K. Szymanowskiego oraz opisu dzieła artystycznego.

Na samym początku chciałbym z ogromnym uznaniem podkreślić wybór nagranych repertuaru ponieważ obydwie pozycje należą do utworów obfitujących w szereg ekstremalnych trudności wykonawczych i w związku z powyższym wymagają od pianisty nie tylko bogatej wyobraźni muzycznej ale również określonych predyspozycji psychofizycznych.

I cz. Sonaty Paderewskiego Doktorant wykonuje z ogromnym rozmachem pianistycznym, co znakomicie łączy z szeregiem subtelności zwłaszcza dotyczących kształtowania - adekwatnej do poetyki utworu - barwy dźwięku. Uwagę moją - w pozytywnym sensie - zwróciła zaprezentowana umiejętność plastycznego zróżnicowania bogactwa faktury fortepianowej, co odnotowałem również słuchając całości nagrania. Jest to cecha o tyle cenna, gdyż obydwie zarejestrowane dzieła wykorzystują fortepian w sposób quasi-symfoniczny i w związku z tym pianista staje przed zadaniem „uporządkowania” ogromu informacji zawartego w partyturze.

Początek II części w wykonaniu Radosława Sobczaka cechuje urzekający nastrój i znakomita kontrola czasu muzycznego w niełatwym przecież metrum 6/8. Doktorant bardzo naturalnie kształtuje długie łuki melodyczne, przy okazji wykazując ogromną wrażliwość na aspekty brzmieniowe poprzez zróżnicowanie kolorystyki struktur harmoniczych. Duże wrażenie zrobiły na mnie również kulminacje fraz ukazane w sposób bardzo spontaniczny.

Wykonanie początku III cz. cechuje świetna motoryka gry, Radosław Sobczak znakomicie kontroluje „etiudową” pulsację w ruchu szesnastkowym, towarzyszy temu selektywna artykulacja i imponująca sprawność pianistyczna. Także i w tym ogniwie *Sonaty es-moll* a zwłaszcza w fudze (*Non troppo vivo*) pianista wykazuje znakomitą umiejętność kontrolowania równoległej narracyjności w każdym głosie w tej neoromantycznej formie polifonicznej.

Z równą satysfakcją odebrałem wykonanie jeszcze bogatszej (można by rzec, że wręcz przeładowanej!) fakturalnie i skomplikowanej harmonicznie II Sonaty fortepianowej Karola Szymanowskiego. Doktorant bardzo wyraziście kreśli architekturę dzieła operując szeroką gamą środków, zwłaszcza dynamicznych co jest odzwierciedleniem sugestii kompozytora. Szczytowe natężenie dynamiki (np. koniec ekspozycji lub *coda* I cz.) realizuje z dużą dozą odwagi i swobody. Jedynie w nielicznych momentach jak np. fragment przetworzenia oznaczony *Furioso* odczułem zjawisko lekkiej asekuracji pianistycznej i wyrazowej.

Oprócz tak typowych dla *II Sonaty* eksplozywnych kulminacji mgr Sobczak równie przekonująco interpretuje fragmenty o zabarwieniu lirycznym ukazując jednocześnie

wyrafinowanie napięć melodyczno-harmonicznych. Urzekająco zabrzmiał temat II cz. w takiej właśnie poetyce utrzymany; przy okazji pianista wykazuje się rewelacyjną umiejętnością kształtowania naturalnego *tempo rubato*. Osobiście preferowałbym nieco bardziej wyostrzony charakter artykulacji w wariacji oznaczonej *Allegretto scherzando a capriccioso* a następnie *Deciso* aby uwypuklić kontrast względem lirycznej atmosfery początku tego ogniwa. Imponująco z kolei zabrzmiała pod palcami Doktoranta arcytrudna *Fuga* kończąca tę monumentalną *Sonatę*. Pianista prezentuje tu konsekwencję wykonawczą - chociaż myślę, że w warunkach występu publicznego łatwiej byłoby uzyskać wrażenie jeszcze bardziej spektakularnej brawury.

Reasumując tę część mojej recenzji: muszę wyrazić duże uznanie dla umiejętności wykonawczych Radosława Sobczaka, który z całą pewnością posiada ogromne predyspozycje instrumentalne i emocjonalne do wykonywania dzieł eksploatujących instrument w sposób tak krańcowy jak sonaty Paderewskiego i Szymanowskiego.

Struktura formalna opisu dzieła artystycznego jest bardzo przejrzysta co ułatwia śledzenie toku myśli Doktoranta i przedstawia informacje w sposób uporządkowany. Pierwszy rozdział imponuje rzetelnością i konsekwencją. Doktorant kreśli szeroką, historyczną panoramę polskiej sonaty fortepianowej wykazując się dużą erudycją muzyczną a przy okazji uświadamiając czytelnikowi istnienie wielu dzieł praktycznie nieobecnych w repertuarach pianistów lub wręcz nieznanymi, co trzeba uznać za poznawczo bardzo wartościowe. Jednakże zdarzają się pewne nieścisłości, i tak np. na str. 6 Autor zestawiając zjawisko polskiej sonaty fortepianowej XIX w. z dorobkiem twórców zachodnioeuropejskich wymienia między innymi W.A. Mozarta, kompozytora tworzącego przecież wyłącznie w wieku XVIII.

Rozdział II poświęcony jest komparatystycznemu omówieniu dzieł stanowiących dzieła artystyczne. Wnioski wysnute przez mgra Sobczaka uważam za bardzo trafne. Pomimo pewnych zbieżności zarówno Paderewski jak i Szymanowski (zwłaszcza w drugim i trzecim okresie twórczości podczas gdy twórczość Paderewskiego jest praktycznie jednolita) mieli dość różne zapatrywania na temat rozwoju języka muzycznego i poszukiwania nowych form wyrazu. To ważne estetycznie rozróżnienie zostało przez Doktoranta bardzo trafnie zaakcentowane i udowodnione poprzez podkreślenie np. podejścia do harmonii u obydwu polskich twórców.

Bardzo wartościowym z niejako praktycznego punktu widzenia uznałem Rozdział III w którym Autor proponuje konkretne rozwiązania dotyczące np. przyswajania sobie niezwykle skomplikowanego tekstu czy też opanowania licznych w tych utworach a tak nie lubianych przez

pianistów skoków - wykonywanych z reguły w bardzo szybkim tempie ruchów obejmujących odległe od siebie rejestry klawiatury. Na pochwałę zasługuje tu również nawiązanie do twórczości symfonicznej obydwu kompozytorów i pokazanie odniesień oraz analogii pomiędzy orkiestrową a fortepianową częścią ich dorobku.

Bibliografia jest sporządzona w sposób prawidłowy, moje wątpliwości budzi jedynie dwukrotne posiłkowanie się Wikipedią, która przy swoich bezspornych zaletach nie powinna być traktowana jako w pełni weryfikowalne źródło wiedzy naukowej. Z kolei za bardzo ciekawy i wartościowy uznałem wykaz polskich sonat fortepianowych i z udziałem fortepianu i to w szerszym niżby to wynikało z tematu zakresie czasowym. Jest to jednak wysoce uzasadnione podejście, aby wytłumaczyć zarówno genezę jak i następstwa zjawisk występujących w latach 1901-18.

Konkluzja

Praca doktorska Pana mgr. Radosława Sobczaka prezentuje wybitny poziom wykonawczy, jak też ukazuje przenikliwość i umiejętność formułowania prawidłowych wniosków na poziomie zarówno analizy jak i syntezy opisywanych zjawisk. Na tym moim zdaniem polega znaczący wkład tej pracy w rozwój zarówno dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez doktoranta jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorant wykazał się głęboką wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W ten sposób Doktorant rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku. **Pracę doktorską Pana mgra Radosława Sobczaka przyjmuję.**

